

Štampa vsak četrtek
in vsaka s petostno
vredno in v Mariboru
s polijanjem na dan
za vsako leto 4.—
za pol leta 2.—
za leto 4.—

Štampa se pošta
gospodstva v tiskarni
st. Cirila, koroška
ulica št. 1. List se
pošta do odpovedi.

Štampa št. št. št.
Štampa št. št. št.
Štampa št. št. št.

SLOVENSKI

GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Štampa št. št. št.
Štampa št. št. št.

Štampa št. št. št.
Štampa št. št. št.

Štampa št. št. št.
Štampa št. št. št.

Štampa št. št. št.
Štampa št. št. št.

Štev. 31.

V Mariboru, dne 4. avgusta 1904.

Tečaj XXXVIII.

Narodno šolstvo na Štajerskem.

Danes, dne 4. t. m. zboruje v Žalcu glavna skupščina družbe sv. Cirila in Metoda. Kdor se zanima za napredek slovenskega šolstva in ima časa na razpolago, pohitel je danes v Žalec, da tamkaj v zboru navdušenih in modrih narodnjakov odda svoje nasvete v toli važni stvari. Komur je sicer šolstvo pri srcu, a nima časa za Žalec, premišljuje doma o tem predmetu.

Ljudsko šolstvo na Spodnjem Štajerskem je v narodnem oziru — in samo s tega stališča, ovrzimo danes o šolstvu — v znamenju nazadovanja. Na Spod. Štajerskem dobivamo vedno več samonemških sol na račun slovenskih in dvojezičnih ljudskih sol. Mest Maribor, Ptuj in Celje niti tukaj ne vzamemo v poštev! Samonemških sol imamo po Slov. Štajerju — izvzemši imenovana mesta — že 23, beri triindvajset in sicer so sledeči kraji tako nesrečni: Studenci, Poberž, Karčevina, Radvanje, Razvanje, Lekre, Št. Ilj nad Mariborom, Sv. Križ tik Slatine, Rogatec, Ljutomer, Ormož, Vojnik, Konjice, Brežice, Sevnica, Laško, Vitanje, Slov. Gradec, Muta, Marenberg, Brezno, Vrata, Sladka gora pri Muri.

Zraven teh 23 pomenčevalnic pa še imamo po zadnji drž. statistiki tudi že celih 39 dvojezičnih sol, t. j. takih, kjer je nemščina učni jezik večinoma že od tretjega šolskega leta naprej. In po uredbi naših najslavnejših »pedagogov« je sploh v

vsaki ljudski soli od tretjega šolskega leta naprej nemščina učni predmet!!

To je stanje našega ljudskega šolstva v narodnem oziru. Žalostno stanje! Vidi se, da je smer šolske politike, ki se nam vsiljuje iz Gradca, odločno pomenčevalna. Ne mnogostranska in temeljita izobrazba za življenje je najvišji smoter te politike, ampak znanje več jezikov! Če bi bilo znanje več jezikov res najboljša podlaga za človeško blagostanje, potem bi bili cigani najsrečnejši in najbogatejši narod na svetu, kajti vsak cigan zna vsaj tri jezike! Žal, da mnogi naši ljudje tega ne premislijo in sami hite v pogubo, v katero jih vabijo Nemci.

Ne vemo, ali je danes razvil v Žalcu kdo to žalostno sliko našega šolstva na Sp. Štajerskem ali ne. Toda če jo tudi je, družba sv. Cir. in Met. nam ne more pomagati. Ampak ona nas samo uči, kako se moramo braniti proti tujemu navslu. Ideja samobrambe in samo pomoči je rodila družbo sv. Cirila in Metoda in ta ideja mora preiti tudi vsakemu slovenskemu Štajercu v kri in mozeg, ako se hočemo rešiti. Poglejmo si sovražnika, a ne tarnajmo, ampak na delo! Pridobljajmo občine in okrajne zastope, s tem dobimo tudi krajne in okrajne šolske svete v svoje roke in one številke nemških in utrakvističnih sol se ne bodo več množile, ampak krčile. V tem boju za občine in okrajne zastope leži edino rešitev našega ljudskega šolstva iz pomenčevalnih spon. Zraven pa podpirajmo tudi vstrajno družbo sv. Cirila in Metoda, da nam bo pomagala tam, kjer smo po številu v manjšini in ni

upanja, da bi prišli Slovenci kmalu na krnilo. To je edino trezna narodna ljudsko-šolska politika, vse drugo je frazerstvo! In tega je pri nas preveč!!

Politično zborovanje v Hotinji vasi.

Novo volitve so razpisane. Nasprotniki našega naroda, posebno pa našega kmeta, so zopet na nogah, da z različnimi obljubami omamijo nevedčega slovenskega volilca. Naloga naših političnih društev je torej, da poučijo volilce. To nalogo si je postavilo tudi »Slovensko društvo« ter začelo prirejati shode po mariborskem okraju. Prvi shod je priredilo društvo v znani narodno-zavedni vasi Hotinja vas minolo nedeljo popoldne.

Na predlog odbornika »Sloven društva« g. dr. Pipuša, se je izvolil gosp. Pišek za predsednika, ki je na to otvoril zborovanje ter v prisrčnih besedah pozdravil dole občane iz domače in sosednih vasi ter goste iz Maribora. Oddal je besedo g. dr. Pipuša, ki je temeljito in v poljudni besedi razložil volitve v IV. skupini, ki se bodo vršile dne 20. septem. t. l. Razlagal je, kdo sme voliti, kje se bo volilo in kako se bo glasovalo, nadalje kakšna bo volilna komisija. Ker bo v mariborskem volilnem okolišu tržkone pet strank postavilo svoje kandidate, je lahko mogoče, da pride do ožje volitve, katere se bo vršila tri dni pozneje t. j. dne 23. septem. Zato je posebno opozoril na to, naj vsak volilec dobro shrani izkaznico in volilni listek

Listek.

Skoke pri Mariboru.

(Napisal Gabr. Majcen po svojem predavanju v Skokah dne 10. julija 1904, prirejenem po »Zgodovin. društvu« za Spodnji Štajer.)

(Dalje.)

Kot prva sta se l. 1556 tukaj nastanila imenovana vojvodi Aleksić in Vukmir. Listina pravi, da sta si postavila novo hišo, za katero je dal denar Aleksić. In star slovenski zapisek iz iste dobe poroča, da so tej novi naselbini ljudje rekali »Odobesko«, kar gotovo ni nič drugega kakor »Od obeh uskokov«, krajše »Od obeh skokov«. V listinah, seveda tudi nemških, pa se selo odslej imenuje »Uskoggen-Huf«. Posestvo je bilo cesarskega in deželnega davka, desetine kakor tudi tlake ali robote popolnoma prosto.

Prvima naselbinkoma je kmalu sledil Aleksićev bratranec Dojtšin in zdaj se je vse zemljišče uradno razdelilo na tri enako velike dele, tako da je na vsakega prišlo okoli 100 oralov. Kakor nam je iz prejšnje opazke znano, je torej na nekdanjem Vodogaju zdaj živelo okoli 40 ljudij. Iz listin je razvideti, kakor da so vse tri rodbine bivale v eni hiši in sicer v tisti, ki jo je bil dal postaviti Aleksić. Wildenrainerjeva se nam-

reč ne omenja več. Mogoče pa je tudi, da je se stala, pa se zato ne navaja, ker ni bila glavna. Rodbine so bile bržčas vse med seboj sorodne in, dasi je zemljišče bilo točno razdeljeno, vendar živelo skupno, nekako združeno, kakor so bile vajene iz domovine. Saj je narod srbski se v prvi polovici 19. stoletja živel le v zadrugah.

Vsled zakonov je naselbina vedno dobivala novih in sicer moških kakor ženskih članov ter se množila naglo, in zato se nimamo čuditi, ako so na neki listini iz l. 1570 kot glavarji teh uskokov podpisani: Aleksić Mikula, Vukmirić Peter (potomec Vukmirov), Novaković Radko Radko Mali (menda sin Novakovićev), Mislinović Radoslav, Sladović Jurij in Vranković Marko — 7 jih je — in se v drugi listini iz leta 1578 kot glavarji imenujejo: Aleksić Rade, Aleksić Radovan, Vukmirić Peter, Sladović Jurij, Sladović Ivan, Vranković Marko, Vranković Pavel, Bakoš Radoslav, Bakoš Raleta in Ratković Mikula — zdaj jih je že 10 —. Ko zadruga ni več stela samo dveh poglavarjev uskokov, kakor izprva, ampak več, so Slovenci selo začeli imenovati Uskoke ali okrajšano Skoke, katero ime je ostalo do današnjega dne (Nemški: Skoggen.) Seveda se je poleg tega novega imena še dolgo

ohranila stara nazivka »Odobesko«. Prebivavcem so rekali »Uskoki«, »Stoki« ali pa tudi »Pribegi«.

Vere so novi naselniki menda iz večjega bili pravoslavne, nekateri, kakor kažejo imena, tudi turške, vendar so se, kakor je iz listin sklepati, na slovenski zemlji pokatoličili kmalu.

Ko so Turčijo ostavili, bržkone nobeden izmed njih ni bil plemenitega rodu. A gotovo je, da so habsburški cesarji radi izvenrednih zaslug nekatere povzdignili med plemenitase. O Juriju Sladoviću je to dokazano. V drugem slučaju je celo ohranjena listina koženica (lastnina Peskova), s katero se je podelilo plemstvo. Ta listina, ki nosi neoskrnjene pečat cesarja Maksimilijana II., je bila pisana dne 3. velikega srpana 1574 ter pravi, da se z njo v plemenstvo povzdignejo bratje Radoslav, Raleta, Peak in Ogman Bakoš. Grb kaže dve roki, vsako s turškim mečem, katerih ena ravno zamahne po turški glavi.

Iz prej navedene listine od leta 1578 smemo sklepati, da je naselbina po 20letnem bivanju na Ptujskem polju stela nad 100 duš, namreč Srbov. Bivali pa so na dvoru tudi poslali razne vrste; kajti poljskega dela ti ljudje bržkone niso opravljali sami, ker so bili stanu, ki bi se danes dal primerjati oficirskemu. Če so tudi odrastli moški bili večidel od doma, vendar ni mogoča, da